

DOI: <https://doi.org/10.53486/sstc2024.v1.61>

CZU: 336.226.1:336.201(478)

THE CONTRIBUTION OF PERSONAL INCOME TAX TO THE FORMATION OF PUBLIC FINANCIAL RESOURCES

CONTRIBUȚIA IMPOZITULUI PE VENIT AL PERSOANELOR FIZICE LA FORMAREA RESURSELOR FINANCIARE PUBLICE

BLANARI Veronica, studentă, specialitatea: FB

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

Email: blanari.veronica@asemd

Abstract: The topicality of the subject derives from the crucial role of taxation in the development of the economies of modern states and in extending their influence, regardless of the source of taxes - whether provided by their citizens or those of other states in various forms of dependence on the state in question. No effective alternative to taxation has been found for financing and supporting the state thus far. The purpose of the research lies in the need to understand in depth the role and impact of income tax on the formation of public financial resources, given current social, economic and political developments. The research methodology incorporates such methods of investigation as systemic analysis (analysis of elements and events as a whole), functional approaches (analysis of functions performed and effects produced), the method of comparison, diachronic analysis (analysis of changes in the structure of the subject under investigation over time).

Keywords: *fiscality, income tax, contributors, exemption, income tax rate*

JEL CLASSIFICATION: H24, H61

INTRODUCERE

Importanța subiectului cercetat derivă din faptul că acoperirea necesităților colective în cadrul oricărei societăți se întemeiază pe generarea de încasări publice. Respectiv, una dintre principalele pârgii ce contribuie la realizarea funcțiilor sistemului bugetar în economia de piață este impozitul pe venit a persoanelor fizice.

Obiectivele cercetării denotă identificarea direcțiilor, conceptelor și analiza specificului evoluției impozitului pe venit al persoanelor fizice din Republica Moldova și elaborarea concluziilor. În acest studiu exercitat, sunt prezentate datele care caracterizează evoluția impozitului pe venit al persoanelor fizice din Republica Moldova, pentru perioada 2019-2023.

Impozitul pe venit joacă un rol esențial în consolidarea sistemului bugetar al unei țări și în repartizarea resurselor financiare între diverse clase sociale. În aceeași ordine de idei, putem evidenția că principala verigă a sistemului bugetar este bugetul de stat, ce reprezintă un fond centralizat de resurse financiare pus la dispoziția statului. Prin urmare, bugetul sintetizează relațiile de colectare a veniturilor și utilizarea fondurilor bugetare conform programului de acțiune a statului.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Persoanele fizice care au domiciliul sau rezidența într-un anumit stat, precum și cele nerezidente care obțin venituri din surse situate pe teritoriul aceluiași stat, sunt obligate să plătească impozitul pe venit, cu unele excepții stabilite de lege. Există anumite scutiri de la plata impozitului pe venit, printre care se regăsesc frecvent persoanele fizice ale căror venituri se situează sub nivelul minimului neimpozabil. Cea mai semnificativă trăsătură a sistemului impunerii veniturilor persoanelor fizice din Moldova este că practic toate tipurile de venituri sunt supuse impozitării la cote fixe joase. Moldova impune un IVPF programat; persoanele fizice sunt supuse impozitului pe baza venitului lor din toată lumea (Ministerul Finanțelor, 2023). Impozitul are ca obiect veniturile obținute de persoanele fizice

din diverse surse, cum ar fi salariile pentru munca prestată, dividendele, veniturile din închirieri și cele obținute din practicarea unei profesii libere. Vorbind despre o persoană fizică în calitate de angajat, sursele de venit impozabil pot fi: salarii, sporuri la salariu, prime, recompense, indemnizații, onorarii, comisioane, retribuții, ajutoare materiale și alte achitări în folosul angajatului, cu excepția veniturilor neimpozabile conform legislației în vigoare, anuitățile, cu excepția indemnizațiilor de asigurări sociale pensii, compensații etc., primite în baza acordurilor (convențiilor) interstatale, primele și premiile care nu sunt specificate ca neimpozabile (de exemplu, pentru performanță, sărbători etc.), facilitățile acordate de patron (Bucur și Graur, 2026).

În cadrul cercetării autorul a reflectat unele argumente solide ce pot fi aduse pentru a considera impozitul pe venitul persoanelor fizice o resursă financiară publică eficace:

- instrumentul studiat furnizează surse stabile de venituri pentru stat, cunoscute prealabil și pe care statul le poate prognoza în anumite perioade;
- impozitul susține obiectivele de justiție fiscală, permițând exonerarea veniturilor necesare pentru a acoperi costurile minime de trai;
- determinarea obligației este relativ simplă în ceea ce privește calculul și colectarea.

Sistematizarea datelor sub forma unui tabel permite studierea contribuției impozitului pe venit al persoanelor fizice privind majorarea veniturilor în Bugetul Public Național pe parcursul anilor 2019-2023.

Tabelul 1. Creșterea absolută și ponderea impozitelor pe venit a persoanelor fizice în total venituri pentru perioada 2019-2023

Indicatori	2019		2020		2021		2022		2023 (prognost)	
	Suma, mil.lei	%	Suma, mil.lei	%	Suma, mil.lei	%	Suma, mil.lei	%	Suma, mil.lei	%
Impozit pe venitul persoanelor fizice	1611	4,03	1 456,4	3,78	1800,4	3,65	2093,7	3,53	2466	3,80
Impozit pe venitul persoanelor juridice	5249	13,13	5 012,7	13,02	5894,7	11,94	8535,3	14,41	7070,3	10,9
Total venituri	39967,9	100	38 500,5	100	49383,8	100	59248	100	64868	100

Sursa: elaborată de autor în baza catalogului de date deschise al MF, www.mf.gov.md

Analizând tabelul 1, putem afirma că ponderea cea mai mare a impozitelor pe venit al persoanelor fizice de 4,03% în totalul veniturilor publice este observată în perioada fiscală 2019, fiind urmată de ponderea de 3,8% în anul 2023, fiind ușor sesizată contribuția minimă a acestei pârgii financiare la formarea veniturilor fiscale ale Republicii Moldova. Utilizând datele de referință, observăm că pe parcursul anilor 2019-2023 în veniturile bugetare persistă impozitele pe venit a persoanelor fizice cu o pondere cuprinsă în intervalul de 3,53-4,03%.

Potrivit datele recente prezentate de Ministerul Finanțelor, impozitul pe venitul persoanelor fizice a fost încasat în sumă de 5 997,3 mil. lei în anul 2022, cu o creștere față de anul 2021 de 16,8% au 863,5 mil. lei. Gradul de realizare, comparativ cu planul precizat, a constituit 106,2%, sau cu 350,0 mil.lei mai mult. Impozitul pe venitul persoanelor juridice în anul 2022 a fost încasat în sumă de 8 728,6 mil. lei, cu 513,4 mil. lei sau cu 6,2 la sută mai mult față de planul precizat (Ministerul Finanțelor).

Evoluția creșterii relative a impozitelor pe venit global cât și separat este reprezentată în figura 1.

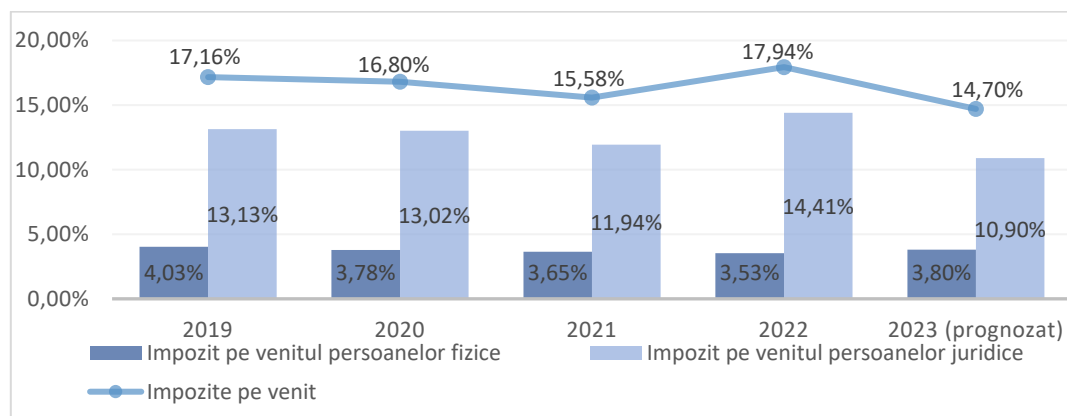

Figura 1. Dinamica ponderii impozitelor pe venit în veniturile fiscale ale Bugetului Public Național al Republicii Moldova (%)

Sursa: calculată de autor în baza catalogului de date deschise al MF, www.mf.gov.md

În rezultatul analizei impozitului pe venit al persoanelor fizice în Republica Moldova pentru perioada 2019- 2023 putem preciza că s-a înregistrat o tendință de descreștere a cotei de contribuției acestui impozit la formarea resurselor financiare publice, prin urmare ponderea impozitelor în 2019 fiind de 4,03% iar în 2022 micșorându-se până la 3,53%. Cu toate acestea, se constată o modificare relativ mică când se compară anul 2023 cu 2022, abaterea absolută constituind +2466,6 mil.lei, în termeni relativi creșterea fiind de 3,8%. Comparând ponderea în total venit a impozitelor pe venit a persoanelor fizice cu ponderea celor a persoanelor juridice, este vizibil faptul că, cele percepute de la persoanele fizice dețin o cotă destul de redusă.

Impozitul pe venitul persoanelor fizice este un factor relevant al competitivității internaționale, orientând statele lumii spre o alimentare eficientă a fondurilor de stat, din aceste considerente, mi-am propus să exercit o analiză privind cotele impozitelor caracteristice pentru spațiul european central și estic și cele aferente fostelor țări membre a CSI, din care a făcut parte și Republica Moldova.

Tabelul 2. Cotele de impozitare în Uniunea Europeană și în țările ex-socialiste pentru anul 2022

Nr.	Grupuri de țări	Denumirea țării	Cota standard a impozitului pe venitul persoanelor fizice, %
1.	State membre al Uniunii Europene	Bulgaria	10
		R.Cehă	23
		Lituania	32
		Ungaria	15
2.	Fostele state membre CSI	Armenia	20
		Azerbaidjan	25
		Kazahastan	10
		R.Moldova	12

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor furnizate de OCDE Statistics și Pwc

Studiind datele din tabelul 2, putem accentua ideea că în majoritatea țărilor analizate (mai exact în 4 din 8), cota acestui impozit constituie mai mult de 20%. Contrastează, prin nivelul ei ridicat cota impozitului în Lituania cu peste 30% în anul 2022, totodată, trebuie de menționat că Lituania se regăsește în lista țărilor cu economie avansată, listă propusă de Fondul Monetar Internațional.

În ceea ce privește țările aflate într-un stadiu intermediar de dezvoltare, precum țările emergente din Europa (Bulgaria și Republica Moldova) cât și din Asia Centrală (Kazahstan), se înregistrează nivelul cel mai scăzut de impozitare situat între 10%-12%, fiind devansate de celelalte state.

Se poate afirma că aceasta se datorează veniturilor reduse, instabilității politice și economice, care fac ca sursele de venit să fie adesea instabile sau dificile de estimat. În plus, din cauza costurilor mari de colectare a impozitului pe venit a persoanelor fizice față de același cost a altor impozite, precum taxele de consum, aceste țări adesea optează pentru modalități alternative de formare a bugetului public național. Pe de altă parte, politica bugetar-fiscală urmărește asigurarea condițiilor de trai decente pentru persoanele fizice, astfel încât o parte mai mare din venit să rămână la dispoziția lor, și să minimizeze concomitent cheltuielile bugetare aferente ajutorului social.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Ca rezultat al cercetării efectuate s-a reușit de a demonstra faptul că ponderea impozitului pe venitul persoanelor fizice în total venituri a bugetului de stat este relativ mică și înregistrează o tendință de scădere constantă pe parcursul perioadei analizate între 2019 și 2022, mai puțin în anul 2023, în care se observă o schimbare opusă a trendului.

O problemă semnificativă în Republica Moldova constă în diminuarea bazei fiscale, ceea ce conduce la venituri reduse în comparație cu alte țări și generează o presiune semnificativă asupra bugetului și a cheltuielilor publice.

Există câteva propuneri pentru optimizarea resurselor financiare publice în ceea ce privește veniturile persoanelor fizice:

a) implementarea unui sistem de impozitare progresivă, în care cota de impozit crește odată cu creșterea venitului.

b) modificările în sistemul public de asigurări sociale, ce prevăd achitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (24%) ca o obligație a angajatului, pentru a descuraja și preveni plata salariilor de către angajatori în afara sistemului fiscal oficial.

c) creșterea gradului de informare a contribuabililor privind necesitatea diversificării surselor de venit, având ca efect posibil îmbunătățirea situației materiale personale și majorarea venitului impozabil declarat.

Menționăm că, necesitatea de a interveni în mod corespunzător în fața fluctuațiilor conjuncturale din mediul economic a determinat o creștere a cerințelor financiare și o diversificare a surselor de finanțare publice, precum introducerea impozitului pe venit al persoanelor fizice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Bucur, V., și Graur, A. (2016). *Contabilitatea impozitelor*. Chișinău: ASEM, pag.41.
2. Ministerul Finanțelor. Preluat de pe Catalogul de date deschise al MF pentru perioada 2019-2023: <https://mf.gov.md/ro/ministerul-finan%C8%9Belor/>
3. Ministerul Finanțelor. (2023). *Raport de evaluare a facilităților fiscale februarie 2023*. Preluat de pe <https://mf.gov.md/ro/content/rapoarte-2>.
4. OCDE. (2022). *Top statutory personal income tax rates*. Preluat de pe OCDE Statistics: <https://stats.oecd.org/>.
5. *Personal income tax (PIT) rates*. (2022). Preluat de pe PwC : <https://taxsummaries.pwc.com/>.

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: +373 699 07 599
E-mail: bulgac.corina@ase.md